

PIMP je Speelplaats

EEN SPEELPLAATSVISIE VORMEN
SECUNDAIR ONDERWIJS

1. WAT EN WAAROM?

1.1 WAT IS EEN VISIE?

VISIE *“Een weloverwogen mening over een zaak en hoe zich die zou moeten ontwikkelen.”*
“Het ontwikkelen en uitdragen van een inspirerend toekomstbeeld voor de organisatie.”

De visie gaat vooraf aan een concreet beleid (“De manier waarop je iets regelt en leidt.”).

(Bron: woorden.org)

SPEELPLAATSVISIE

De ‘speelplaatsvisie’ is een **dynamisch instrument** dat aansluit bij het pedagogisch project en gevormd wordt door het **pedagogisch team**.

Bij de speelplaatsvisie hoort een **speelplaatsbeleid**. Vanaf dan is **participatie** van leerlingen, ouders en andere gebruikers aan de orde. **Het beleid** richt zich op concrete inrichting, gebruik, beheer, afspraken en regels. Het visiedocument dient dus **als basis voor het speelplaatsbeleid** en voor de **communicatie** eromheen. Het is een beknopte en goed gestructureerde tekst en krachtig werkmiddel.

1.2 WAAROM EEN VISIE UITSCHRIJVEN ?

De speelplaats maakt een belangrijk deel uit van de school. Zonder rekening te houden met voor- of naschoolse opvang, spenderen leerlingen er minstens anderhalf uur per dag. Dat is dus minimum 230 uur per jaar. De speelplaatsbeleving is mee bepalend voor het **welbevinden** op school.

Visievorming laat toe om het **potentieel van de buitenruimte in kaart te brengen** en het geeft kans tot **positieve participatieve initiatieven** met de leerlingen, ouders, ander personeel, de inrichtende macht en andere belanghebbenden.

Deze breedgedragen visie kan jaar in jaar uit dienen als **leidraad**. Koppel er (ook vrij!) activiteiten aan rond bijvoorbeeld natuur, kunst en techniek maar bijvoorbeeld ook rond pestpreventie of sociale vaardigheden. Zet je visie in als communicatie-instrument of gebruik deze om verbeteringen qua inrichting en organisatie af te toetsen en prioriteiten te kiezen.

2. HOE?

Visievorming kan vanuit verschillende uitgangspunten vertrekken: het pedagogisch project, een bepaald thema (bv. biodiversiteit of pesten) of leerdoelen (bv. de creativiteit verhogen of kinderen meer laten bewegen).

Deze leidraad is gebaseerd op 'De Toekomstvisie' die ontwikkeld werd in het kader van het project **Pimp je speelplaats** tijdens het schooljaar 2014-2015 door een groep experts uit de natuur-, onderwijs- en jeugdsector. Het volledige document kan je hier raadplegen. [Link toekomstvisie](#).

2.1 STAPPENPLAN

- Individuele voorbereiding door de leerkrachten (Zie werkvorm A)
- Verbanden leggen met algemene visietekst van de school (Zie werkvorm B)
- Teamvergadering: discussie en eerste conclusies noteren (Zie werkvorm C, D en E)
- Sneuveltekst opstellen en terugkoppelen naar andere leerkrachten
- Na feedback aanpassen naar definitieve tekst (op een A4'tje)
- Visietekst vertalen naar een plan van aanpak (Zie werkvorm E)
- Communicatie en participatie (zie 2.3)

2.2 WERKVORMEN

Deze werkvormen ondersteunen het schoolteam bij het vormen van een visie over buiten spelen en de speelplaats. Gebruik er stukjes uit, pas het in zijn geheel toe, verander de volgorde, ...

Onderaan vind je de te printen documenten die bij de verschillende werkvormen horen.

Tip:

Tijdens de vergaderingen borrelen vast veel concrete ideeën op, zowel praktisch als organisatorisch en wat betreft de inrichting. De bedoeling blijft om eerst en vooral jullie gezamenlijke visie te noteren. Laat de ideeën echter niet verloren gaan en lijst ze op.

Tip:

Het is handig om foto's te nemen van de resultaten van jullie discussies en brainstormsessies.

A) OPWARMER: JE EIGEN SPEELERVARING ALS UITGANGSPUNT

Bezorg deze vragen op voorhand aan de leerkrachten of laat ze deze tijdens het eerste kwartier van een vergadering voor zichzelf invullen. Overloop de antwoorden daarna plenair.

B) VERBANDEN LEGGEN MET DE ALGEMENE VISIETEKST VAN DE SCHOOL

Neem de algemene visietekst van de school of de school-infobrochure erbij en duid in groepjes van 2 tot 3 personen alles in fluo aan wat een verband kan hebben met de huidige of toekomstige speelplaatsinrichting.

C) STREEFPUNTENSPEL

Nodig:

1 set kaartjes met streefpunten per groepje. Een set bestaat uit de 9 streefpuntenkaartjes 2 x afgeprint op 2 verschillende kleuren papier en uitgeknipt.

Werkwijze:

Werk in groepjes van 3 tot 4 personen.

Stap 1: Leg eerst de ene kleur kaartjes in **volgorde van de huidige situatie**. Streefpunten die nu al aan bod komen op de speelplaats komen bovenaan, degene waar voorlopig niet of nauwelijks aandacht voor is, komen onderaan.

Stap 2: Leg met de andere kleurset de **streefpunten in volgorde van belangrijkheid**: streefpunten waar jullie de meeste aandacht aan willen geven komen bovenaan, streefpunten die voor jullie minder belangrijk zijn, komen onderaan.

Stap 3: Bespreek in groepjes. Welke verschillen zien jullie tussen de streefpuntenlijstjes? Loop nadien rond om te kijken welke volgorde de andere groepjes kozen. Bespreek in grote groep.

D) WERELDCAFÉ

Nodig:

- tafels met stoelen
- grote vellen papier met daarop de streefdoelen
- streefdoelen en kernwoorden (bijlage C) per tafel
- kleurstiften
- eventueel: het inspiratieschema afgedrukt per tafel
- eventueel: het pedagogisch project afgedrukt

Werkwijze:

Tijdens het wereldcafé discussiëren kleine groepen (3 tot 7 personen per tafel) over één of meerdere streefpunten. De groep noteert de belangrijkste ideeën/ uitspraken op een flap. Na een eerste discussie schuift de groep door naar een volgende tafel, enzovoort. De tafelvoorzitter blijft één ronde zitten om de info door te geven.

Kies op voorhand de streefpunten uit die je zeker wil behandelen. Niet alle groepen hoeven alle streefpunten te behandelen. Deelnemers kunnen zelf kiezen bij welke tafel ze willen aanschuiven.

Ronde 1:

Op elke tafel ligt een flap (of meerdere) met daarop een streefpunt + een A4 met de kernwoorden. De groep krijgt een afgesproken tijd (bv. 15 minuten) om te discussiëren en te noteren. Vragen die je kan stellen bij de kernwoorden zijn onder andere: *Willen we hier aandacht aan geven? Hoe belangrijk vinden we dit? Waarom wel/ niet?*

Volgende rondes:

Na de afgesproken tijd schuift de groep door naar een volgende tafel en bespreekt het nieuwe streefpunt.

Laatste ronde: Na de laatste discussie omcirkelt de groep de woorden die een visie weergeven (bv. creativiteit op de speelplaats) en niet de concrete uitvoeringen (bv. bordverf op de muren om op te tekenen).

Conclusie: De deelnemers kijken op de andere flappen en zetten een streepje achter de uitspraken die zij het belangrijkste vinden. In totaal mag elke deelnemer bijvoorbeeld 3 streepjes zetten.

Overloop nu flap per flap de prioriteiten. Herformuleer telkens de prioriteiten naar een visietekst (klad). De gespreksleider rondt elke flapbespreking af met de vraag of iedereen zich kan vinden in de tekst. Werk de tekst af in de werkgroep 'speelplaats'.

E) VAN VISIE NAAR AANPAK

Hoe vertaal je de kersverse speelplaatsvisie naar concrete voorstellen? Vertrekkend vanuit de visietekst bekijk je de huidige situatie, droom je over de gewenste situatie en brainstorm je over de stappen om daar te geraken. Dit is een eerste stap tot een plan van aanpak.

Nodig:

- Tafels met stoelen
- Invulblad 'van visie naar aanpak' doc D, minstens 1 per tafel
- De uitgeprinte definitieve speelplaatsvisie, 1 per tafel
- Het inspiratieschema: 1 per tafel

Werkwijze:

Werk in kleine groepen. Geef elke groep één of meerdere invulbladen 'van visie naar aanpak' ([zie bijlage D](#)). Haal uit je speelplaatsvisie de belangrijkste elementen. Bekijk per element wat er al is (**infrastructuur**) of wat jullie al doen (**organisatie**). Omschrijf duidelijk de huidige situatie. Wat loopt er goed? Wat loopt er minder goed? Omschrijf eventuele problemen. Laat je inspireren door het inspiratieschema. ([zie bijlage E](#))

Waar willen we naartoe?

Bespreek de algemene gewenste situatie.

Wensenlijst?

Wat is er nodig om ervoor te zorgen dat de gewenste situatie uiteindelijk bereikt wordt? Welke stappen gaan jullie nemen? Brainstorm over zowel de inrichting als de aanpak.

VOORBEELD VAN VISIE NAAR PLAN VAN AANPAK

VISIE

We willen...
dat kinderen actief kunnen
spelen, maar ook tot rust
komen.

WAT IS ER NU? WAT DOEN WE NU?

Er zijn bankjes langs de
randen van de speelplaats
waar vaak dezelfde groepjes
kinderen te vinden zijn.

Er wordt veel gebasket
maar het spel wordt steeds
verstoord door leerlingen die
naar de toiletten gaan.

1ste en 2de jaars lopen vaak
wat verloren, willen soms nog
echt spelen.

WAAR WILLEN WE NAARTOE?

We willen dat leerlingen
kunnen opladen tijdens de
speeltijd, op de manier die zij
nodig hebben.

We willen hen aanmoedigen
om mekaar klas- en
groepsoverschrijdend te
ontmoeten.

De actieve plekken willen we
scheiden van rustplekken.

WENSENLIJST

- Grote gezellige zitkring in natuurlijke materialen met beplanting rond
- Ligheuvels
- Paar omgevallen boomstammen: kunnen zowel als hang- element en als speelelement gebruikt worden
- Creativiteit en expressie
- Presentatieruimte (klein podium met zitkring) op geborgen plek voor dans, theater etc... mogelijkheid tot muziek?
- Paadje voorzien met groenbeplanting langs basketveld zodat basketspel niet verstoord wordt.
  - Seizoensgroen (bv. bollen, graslanden, bloesembomen, herfstverkleurders): genieten.
- Klein bloemenveld: afzetten?
- Foto's van voorbeeldplekken en activiteiten in een gedeelde map verzamelen.
- Klasoverschrijdende middag activiteiten: eventueel samenwerken met buurtorganisaties: sport, kunstzinnige, moestuin of onderhoud, fietsenherstelplaats....

2.3 COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE

Visie:

Maak de speelplaatsvisie levend. Gebruik stukjes eruit om leerlingen en ouders te werven voor de speelplaatswerkgroep, om subsidies aan te vragen voor de speelplaats of om (groot)ouders en sympathisanten uit te nodigen om een centje bij te dragen tijdens feesten ten voordele van de speelplaats. Communiceer ze naar de inrichtende macht en het onderhoudsteam. Ideeën over communicatie vind je hier:

<http://www.pimpjespeelplaats.be/communicatie>

Inrichting en beleid:

Wanneer de visie definitief is, kunnen leerlingen, ouders en ander personeel actief participeren en mee dromen over de nieuwe speelplaats. Daag de leerlingenraad uit door ze voorstellen te laten formuleren over (nieuwe) activiteiten, inrichting en afspraken of door ze creatieve oplossingen te laten bedenken voor knelpunten. Stel een 'Pimp-werkgroep' samen om tot een avontuurlijk resultaat te komen. Het '[Pimp-stappenplan](#)' kan helpen.

Andere ideeën over de aanpak van inspraakmomenten vind je hier:

<http://www.pimpjespeelplaats.be/laat-kinderen-meedromen>

De verzamelde ideeën kunnen jullie steeds terugkoppelen naar de visie: wat ontbreekt er nog? Klopt het plaatje? Nu kan het 'Pimpen' echt van start gaan!

VEEL SUCCES!

BIJLAGE A VRAGEN VOOR DE LEERKRACHT

VRAGEN VOOR DE LEERKRACHT

☐

Was je ooit jong? Hoe lang is dat geleden?
0j – 10j – 20j – 30j – 40j – 50 j

☐

Was je graag buiten? **Ja/nee**

☐

Wat was je favoriete buitenactiviteit?

☐

Waar laad je van op buiten (zowel toen als nu)?

☐

Sfeer van de huidige speelplaats:

Mijn bedenkingen over de huidige speelplaats:

Mijn dromen over de organisatie en de inrichting van de speelplaats:

... rijk aan variatie, voor ieders welbevinden

elk(e) kind/jongere vindt er z'n plek en voelt er zich goed, ook wie minder mobiel is of beperkingen heeft, wie behoefte heeft aan rust en veiligheid, of juist aan actief uitleven

... een kans op dagelijks contact met natuur

om tot rust te komen en om vertrouwd te raken en zich verbonden te voelen met onze natuur en haar rijke biodiversiteit

...goed voor de gezondheid en voor het leefmilieu

de speelplaats stimuleert beweging in de buitenlucht, heeft een positieve invloed op het leefmilieu en op zowel de fysieke als de mentale gezondheid van de gebruikers

...een verruiming van het klaslokaal, een inspirerende leeromgeving

door vrij spel leren kinderen spontaan en bouwen ze ervaring en risicocompetenties op, maar ook voor diverse lessen biedt de leerrijke buitenruimte vele voordelen

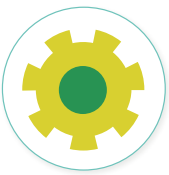
...een dynamische omgeving die de gebruikers zelf mee vormgeven

door participatie van leerlingen, leerkrachten, ouders en onderhoudspersoneel ontstaat enthousiasme, betrokkenheid en verantwoordelijkheidszin

...ingebed in het pedagogisch project van de school

de speelplaats draagt de visie en cultuur van de school uit, bijvoorbeeld: openstaan voor ontmoeting, rijk aan variatie, met aandacht voor duurzaamheid, stimuleert beweging en creativiteit, toont ruimte voor verandering en eigen inbreng van de leerlingen

...een prikkelende plek voor kunst, creativiteit en techniek

de speelplaats kan een openlucht tentoonstellingsruimte zijn en biedt kansen voor speel- en leerervaringen met muziek, techniek, constructie, beeldende kunsten, enz.

...indien mogelijk en wenselijk ook open voor breed en multifunctioneel gebruik

multifunctioneel en ruimte-efficiënt, met oog voor de behoeften van de omgeving, zoals veilige opvang, of een (groene) ontmoetingsplek

BIJLAGE C 'KAARTJES MET STREEFPUNTEN EN KERNWOORDEN'

Een kwaliteitsvolle en toekomstgerichte schoolspeelplaats is...

... rijk aan variatie, voor ieders welbevinden

- Ruimte of aanbod voor verschillende leeftijden / verschillende interesses
- Rustplekken
- Verbondenheid
- Structuur

... een kans op dagelijks contact met natuur

- Weersomstandigheden
- Meerwaarde natuur
- Observatie
- Exploratie
- Verwondering
- Zintuigen
- Genieten/ spiritueel

...goed voor de gezondheid en voor het leefmilieu

- Beweging
- Sociale vaardigheden
- Biodiversiteit
- 'Zittende tijd' per dag
- Mentale gezondheid

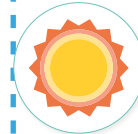
...een verruiming van het klaslokaal, een inspirerende leeromgeving

- Linken pedagogisch project en leerplandoelen
- Infrastructuur om buiten les te geven
- Voordelen buiten lesgeven
- Experiment en exploratie

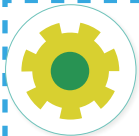
...een dynamische omgeving die de gebruikers zelf mee vormgeven

- Voorstellen leerlingen
- Betrokkenheid ouders
- Randvoorwaarden voor samenwerkingen
- Afspraken gebruik
- Intentioneel gebruik (in welke mate mogen leerlingen ingrijpen in het landschap/ losse elementen gebruiken/ verplaatsen?)

...ingebied in het pedagogisch project van de school

- Uitstraling speelplaats
- Kapstokken pedagogisch project bruikbaar voor speelplaats
- Pedagogische meerwaarde vrij spel versus begeleide (spel) activiteiten
- Leergebied overschrijdende doelen

...een prikkelende plek voor kunst, creativiteit en techniek

- Creatieve prikkels
- Presentatieruimte (beeldend/ muzisch...)
- Vormgeving

...indien mogelijk en wenselijk ook open voor breed en multifunctioneel gebruik

- Doelgroepen (verenigingen, wijkbewoners, ...)
- Organisatie (periode, verantwoordelijkheid, afspraken, ...)
- Meerwaarde
- Obstakels

VISIE

elementen/ onderdeel uit de visie

WAT IS ER NU? WAT DOEN WE NU?

Omschrijf de huidige situatie op de speelplaats: wat is er al (infrastructuur), wat doet de school al (organisatie)? Wat loopt er goed? Wat loopt er minder goed? Omschrijf het probleem.

WAAR WILLEN WE NAARTOE?

Omschrijf de gewenste situatie.

WENSENLIJST

Welke (concrete) stappen willen jullie nemen om tot de gewenste situatie te komen?

BIJLAGE E: INSPIRATIESCHEMA

Een ideale speelplaats houdt rekening met deze 4 thema's die aanleiding geven tot allerlei verschillende activiteiten. Dit inspiratieschema is zeker niet volledig. Sommige vaardigheden of activiteiten komen terug bij verschillende thema's.

Onthaal en berguimte (ook voor fietsen en steps) zijn belangrijk om rekening mee te houden. Daar gaan we hier niet op in.